

Կարօտ չեմք այս քրանաժան մշակը յորդորել որ իւր ազգասիրական ջանքը շարունակէ, քանզի տարակրօյ չունիմք որ պիտի շարունակէ և ինչ պէս մինչև ցոյթմ, ասկէց ալ ետքը սիրով պիտի ինքըզինքը զրկէ առտնին հանգստութենէն, այն անմեղ զուարճութիւններէն որ ամէն անձի ներեալ են և նաև հարկը պահանջած ժամանակը իւր մասնաւոր ազեարդ շահէն անգամ, դպրոցին մեծագոյն սատար բլլալու համար : Այնոր է միայն աղագէնք հասարակութեան, որ դպրոցիս աշակերտներէն չիպահանջին այն մեծ կատարելութիւնները, որնոր իրաւամբ կրնան միայն պաշտօնէն իւրօրպիւր մէջ հաստատուն եկամուտ ունեցող դպրոցներու աշակերտներէն, զոր կը յուսանք թէ ասկից վերջը պիտի ցըցնեն յօգուտ և ՚ի տարձանս ազգիս :

Ը. Սահակ

բայրը մահտեօի Մանուկ աղա . Մէյմարեան
Լեւոնաւորաւ, Պէղերձիւնեան մահտեօի Գէորգ
աղա, Թադէոս աղա, և Գարձը Մանուկ աղա .
Հանկալի է ապաքէն որ այս մեծարգոյ հարուստ
անձանց միաբանութեամբ վերջապէս օրյառաջ
հաստատուի յիշեալ աղգօգուտ բնկերութիւնը
ի բարեկարգ յառաջողութիւն գալարտանը .
այս թէ ոչ, յիշուի կ'ըսեմք, ցաւակցութեան
արժանի ըլլայ պիտի Մանուկի հայազգի ժողովը
դեան վիճակը, որուն թիւը 1.200 գերդաստա-
նի կը հասնի, և օրինաւոր ուսումնարան մը չու-
նին : Մերազնեայ երեւելեաց նախանձաւորու-
թիւնը շարժելու համար, արժանի կը համարիմք
յառաջ բերել այս տեղ, թէ Մանուկի Յոյն բը-
նակիները հազիւ թէ 150 գերդաստան կ'ենին .
որոց մէջ միայն մէկ երեւելի հարուստ անձ կը
գտնուի քիչ Մոյսի անուամբ . բայց և այնպէս
ի սէրյառաջողութեան իւր ազգին մանկանց,
Լեւոնեան գիտուն և լեզուագէտ վարժապետ մը
բերել տուած է . որ արժանաւոր կերպիւ կը կըր-
թէ աշակերտները : Լեւոն մեր վերոյիշեալ հայ-
ազգի երեւելիները՝ եթէ ուզեն, կարողութիւն
ունին իւրաքանչիւրը միանկ ընելու քիչ Մոյսի
ին ըրած բարեկարգութիւնը, իսկ եթէ միաբանու-
թեամբ ընելու ըլլան, որչափ կը դիւրանայ ար-
դեօք գործը . թող ընթերցողը իմաստասիրէ, և
թող յիշեալ յարգի երեւելիները խոհական մտք
մտածեն, և այս լուսաւորեալ գարուս մէջ չի
զրկեն իրենց զաւակները ուսմանց ցանկալի և ա-
մենահարկաւոր բարիքներէն . առանց որոց չկայ
բարօրութիւն աշխարհիս մէջ :

— «Գոհութիւն լսողուծոյ, այս տարի ևս Մ-
տանայի նահանգին արմտիքը խիստ յաջող վիճակի
մէջ կը գտնուի . և եթէ ապրիլամսոյ մէջ քանի
մը անգամ անձրև գալու ըլլայ, մեծ օգուտ պի-
տի ընէ սուսամբին և բամբակին հնձոցը, որ
այժմէն խիստ առատ կ'երեւին :

«Մտանա և Թարսուս, գուցէ Մյոնքեն ա-
ւելի՛ շահաստան քաղաքներ են . ուր մեծ դու-
մար ցորեն, գարի, սուսամբ և բամբակ կ'ենին .
ի վերայ այս ամենայնի կոստանդնուպոլսոյ և իր-
միւրի հայազգի վաճառականները գրեթէ ամենե-
ւին առևտրական կապակցութիւններ չունին այս
քաղաքաց հետ . սակայն տարակոյտ չկայ թէ մեծ
օգուտ պիտի քաղեն, եթէ վաճառատուններ
հաստատեն այս կողմերը . ուր տեղւոյնք Յոյն
վաճառականները և քանի մը Լեւոնայիք շատ
դրամ կը շահին, կանխիկ փոխ դրամ տալով երկ-
րադործաց, և ըստ ժամանակին արմտիք առնե-
լով անոնցմէ : Յայտնի է որ Մաստիկ լոյտի
ընկերութեան շոգենաւերը, նմանապէս Գաղղիոյ
շոգենաւերը այժմ կը հանդիպին Մերսինի նա-
ւահանգիստը . և այս բանը մեծ դիւրութիւն
մըն է այս կողմի առևտրական գործոցը . որոնք
օր ըստ օրէ բարգաւաճելու վրայ են :

— «Բանի մը տարի առաջ Բարձրագոյն Դրան

հրամանաւ Միշար ըսուած Բիւրտերուն ցեղը,
որոնք հռչակեալ են իրենց աւագորուծութիւնովը՝
Լոզդաթի նահանգը գիւղերուն մէջ բնակեցու-
ցին որ չիկրնան համարձակ շարագործութիւններ
ընել . սակայն անցեալ տարի աշնան ժամանակ-
ները այն տեղւոյնքէն նորէն մեկնելով կ'եսա-
րիայի կողմերը գացին, ուր իրենց սովորական ա-
ւագորուծութիւնները ի գործ կը դնէին : Երբոր
փոխմիտը Վէճիհի փաշան կ'եսարիոյ կուսակալ
կարգեցաւ, այն կողմերէն ևս հեռանալով Վո-
ղան լեռան մերձակները գացին և ձմեռը այն
տեղւոյնքը անցուցին : Սոսերս Վէճիհի փաշա-
նի կողմանէ, նմանապէս Մտանայի կուսակալ
Օ. իա փաշայի կողմանէ հրաման գնաց յիշեալ
Վիշարներուն որ կրկին Լոզդաթի գեղերը երթան
բնակին . սակայն այս հրամանին ակնաւ չբրու-
լով, Վէճիհի փաշան իւր բանակովը Հաճընի
կողմանէ ճամբայ ելաւ, և Օ. իա փաշան ևս 2500
ձիաւոր և հետեակ զօրքով Մտանայի կողմէն
ճամբայ ելաւ դէպ ի Վողան լեռը, որուն սոքը
բնակած են Վիշարները : Սոմանեան զօրքը այն
տեղ հասնելուն՝ անգամ մը վերստին պիտի առա-
ջարկուի որ կրկին Լոզդաթի գեղերը երթան .
իսկ եթէ քաղաքութեամբ չի հնազանդին, յայն-
ժամ զինու զօրութեամբ պիտի հնազանդեցնեն
և հարկաւ արիւնահեղութիւն պիտի ըլլայ » :

ՅԱՅՏԱՐԱՐԱՐԻ ԹԻՒՆ

«Լեւոնայի անկէն ամեն աղգաց (1) :

«Կոստանդնուպոլսոյ հռոմէական Հայերը մե-
ծապէս ցաւակալով սխալ զրոյցներուն վրայ՝ զոր չա-
րամիտ անձինք տարածեցին հասարակութեան
մէջ ի մասին դէպքերուն որ տեղի ունեցան,
քանի մը օր կայ, Վալթիոյ և Վիշարիւղի հը-
ռոմէական Հայոց եկեղեցեաց մէջ, և այս զը-
րոյցները օրագրաց միջոցաւ ևս հրատարակուե-
լով, կը պարտաւորին վերջապէս լուսութիւնին
ընդէմ, զոր իրենց արժանաւորութեան զգացող
զուժնէն ստիպեալ պահած էին այս վշտով
պարագայիս մէջ : Հետեւաբար կը փութան տը-
պագրութեան միջոցաւ հրատարակել զճանարտու-
թիւնը փոխանակ ստույթեան և ջնջել զգաւալի
տպաւորութիւնը՝ զոր այս զրպարտիչ և ճարտա-
րութեամբ տարածուած համբաւները կրցան ը-
նել ամեն աղգի բարեմիտ անձանց վրայ :

«Հաւաստի իրին ճշմարտութիւնը . զոր ան-
կողմանէր անձինքը կրնան ստուգել . քանզի
Բարձրագոյն Դրան ևս այսպէս արձանագրեալ
է, թէ և շահարկութիւն և կիրքերէ շարժեալ
խաբէրայ բերանները ուրիշ կերպ կը պատմեն :

«Իսկոյն որ բուռեցաւ թէ գերտապալու Հա-
ստենանը մտերս պիտի վերադառնայ, հռոմէ-
ական Հայերը ի ժողով գումարուեցան որպէս
զի միաբանութեամբ խորհին թէ ինչ ճամբայ
կը վայէ բռնեն այս տաթիս մէջ : Լեւոնայի
կան և երկար խորհրդածութիւններէ ետեւ,
ընդհանուր հաւանութեամբ որոշեցաւ թէ ժո-

(1) Այս յայտարարութիւնը գաղղիական լեզուաւ հրատարակ-
ուած է Ժուռնալ տը Բանթանթիստը օրագրոյն և Իզմիրի
Էնթարփալին մէջ :

Ուսեալն զանուան ուսուցանէ հայրաբար .
Օտարն հայի, ասէ, «Լեւոնայի Հայաստան
«Ոչ, չէր անշուք . սորա որդիք չեն տխմար » :
Դոնէ մամուլն, զնոյն պատմէ (1) Բարաբարան :

Լեւոնայեան, որդւոց քաջին Լեւոնայ
Չիք չեն ու զարգ . անցին աւուրքն այն փառաց .
Լեւոնայ աւանդ հնչող դարձութիւն կայ մընայ,
Վաշտպան կաց Հայր քոյրքը քրտանցող արգասեաց :

Եթէ աստէն ճոխն և աւագն ընդ աղբաւ
Հրճուեալք ի ձիւր շնորհացդ, անդէն և փութան
Դաշինս կուէլ ուխտս հաստատել թաննջատ
կացցեն սոքա ի սէր վարժիցն և ուսման :
Եւ զքեզ որ ցարդ եղեր նոցա ձեռնու
կաշցին ուխտի անսուտ վկայ ստանաւոր .
Սթիւն զնոքք արհամարհէս, ոչ, դու Հայր
Նոյն ի նոյն տաս ի վաղուց սուրբ յորդոր :

ԵՐԳ

Հայկեան մանկտի սերտ ի սիրտ
Սիրով ուխտեմք միաբան,
Կալ ի դաշինս աներկիտ
Հանուն Վէհիդ կըքեմք զբան :

Բջան, զուսումն և զարծաթ

(1) Իմա՛ Բարաբարան անուն ամսօրեայ տետրակն, տխմարու-
սիրտը յաշակերտաց սուրբ Սոհակեան վարժարանին :

զոյրեան կողմանէ նամակ մը յուղարկուի առ
յիշեալ Մաշնորդն, ծանուցանելով թէ ժողո-
վագեան իւր անձին վրայ ունեցած զգացմունքը
ամենին փոխուած չէ անբաւական բացատրու-
թիւններովը զոր տուած է անոնց իբրեւ վախճան
իւր ի հռոմէականապարհորդութեանը, և հե-
տեւաբար պէտք չէ որ ճանաչէ ինքզինքը իբրեւ ա-
նոնց հոգեւոր Մաշնորդը և ոչ իբրեւ բաշնօղ
շնորհաց սրբադան Վալթին : Այս նամակը՝ որ կը
պարունակէր հռոմէական Հայոց անհաշանջ ին-
որոշմանց ամենաբացայայտ յայտարարութիւնը,
յանձնուեցաւ անյապաղ գերապատիւ Հաստեն-
եանին և կը կարծուէր թէ այս հոգեւոր Մաշ-
նորդը տեսնելով այսպիսի յայտարարութիւն մը
պիտի փութար կամովին իւր հրաժարականը տա-
լու, որ հարկաւորութիւն իւր եղած էր, և պի-
տի իմանար վերջապէս թէ երբոր հոգեւոր Հոգիւ
մը իւր բանաւոր հօտին վառահոգութիւնը և հա-
մարումը կը կորսնցնէ, այնուհետեւ միայն մէկ
պարտաւորութիւն մը ունի կատարելու, այսին-
քէն թողուլ իւր իշխանութիւնը, որ բարոյական
հաստատութեանէ բոլորովին զուրկ ըլլալով և ան-
կարող բարի գործ մը յառաջ բերելու, ուրիշ
բան չիկրնար ըլլալ բայց միայն անկարգութեանց
և դայթակցութեանց աղբիւր մը : Ի վերայ այս
ամենայնի հասարակաց ակնկալութիւնը ի դերե-
ւաւ ըստ այսմ մասին . և այս հանգիստաւոր բը-
ղբը կ'երեւի թէ ուրիշ վախճան մը չունեցաւ
այոյ միայն հաստատել զգերապատիւ Հաստեն-
եանը իւր մտաց որոշմանը մէջ, որ է իւր պաշ-
տօնին մէջ հաստատուն մնալ և իւր իշխանու-
թիւնը հրամայական կերպիւ ամենուին առջև դը-
նել, առանց հոգ մը ընելու ի վերայ չարեաց որ
կրնան ծագիլ իւր այս ընթացքէն :

«Հայնժամ Հայազգիք ունայ, որոց համախա-
ն են անոնք ամէնքը որ թողուցին գերապատիւ
Հաստենեանին իշխանութիւնը, ինքնայօժար կա-
մօք առաջարկեցին մէջերէն հրապարակական և
բացայայտ ցոյցով մը յայտնել իրենց մտաց ան-
գրգուելի որոշումը՝ զոր ըրած են զերծանիլ իբրեւ
եպիսկոպոսին հոգեւոր իրաւաստութեանէն : Սոստի
տանուհինք կամ քան հոգի կարծալի հռոմէ-
ական Հայոց եկեղեցին երթալով, վերուցին
զայտարարական թուղթերը որ կախուած էին
գերապատիւ Հաստենեանին ստորագրութեամբ
ըր, և միանգամայն բարձր ձայնիւ հրատարակե-
ցին իմացնելու և լրացնելու համար իրենց փո-
քը, թէ այսուհետեւ Հաստենեանը իրաւունք
չունի վերերը կառավարելու : Այս դէպքը՝ որ
եկեղեցւոյն աւանդատունը մէջ պատահեցաւ և
ոչ լսողուծոյ պաշտան մատուցուելու տեղը, հե-
տեւաւորը կրկինցաւ միևնոյն կերպիւ, այսինքն
առանց կուռոյ և շփոթութեան, Սթիւնայի
հռոմէական Հայոց եկեղեցւոյն մէջ :

«Հա այսոքիկ են դէպքերը, զոր ճանարտու-
թեան թշնամիները մեծցուցին սուտ ու պատիւր
խօսքերով . սակայն սոմանեան կառավարութիւնը
ի սկզբան անդ հոգ տարաւ քննելու և ստուգե-
լու այս գործը . որ ուրիշ բան չէ, բայց միայն հը-
րապարակական պարզ յայտարարութիւն մը, զոր
թէպէտ սակաւաթիւ անձինք ըրին, սակայն բո-
լոր ժողովուրդը փութացաւ հաղորդակից ըլլալ
անոնց, իրենց համակրութիւնը հրապարակա-
ցուցնելով նոյն չարախօսեալ անձանց : Այս
կերպիւ յիշեալ դէպքին ճշմարտութիւնը յայտն

Լըս ըստ կարի խնդամիտ
Չէ փոթ՝ գոհիկ կամ աղբաւ,
Լուրիկեցէ տանս օժիտ,
Ի հայրենին մեր զբարբաւ,
Օ. փառս և զիբոս պանծալի
Ի վարժս ուսմանց ընդ աշխարհ
Լեւել յաւէտ անուանի :

Ուխտեմք մեք, Հայր, զոր սկսաք
Ի քոյր անուն ապաստան,
Շքնիլ ի նոյն անայթաք,
Ի փառս Վէհիդ և մեր տան :

Գեղ մընայ, Հայր, յեթերաց
Օ. փառս և պատիւ իբր ջուր վըճիտ
Մաղթել ձգքմամբ քո ձեռաց
Հաշտ մեզ զերկնից հովանի :

Կեցցէ Սուլթան Մարիւլ Մէճիտ,
Փառք և պատիւ իբր ջուր վըճիտ
Յերկնից ի դուրս իւր հոսեցնէ,
Եւ հպատակք իւր ջրնձառցնէ :
Կեցցէ Սուլթան Մարիւլ Մէճիտ,
Փառք և պատիւ իբր ջուր վըճիտ
Յերկնից ի դուրս իւր հոսեցնէ,
Կեցցէ Սուլթան Մարիւլ Մէճիտ :

Եւ ինչ ամենայնից ծառայ
Յ. Ուլա :

նուերով, բոլորովին սուտ կերպէն չարասեր համբարները որ շուրջ կուգան քանի մը օրէ հետէ, ապա լինելով զգուշացող, մեծցունելով զպարագանքը, և մեղադրելով այնպիսի անձինքը, որոնք բոլորովին անմասն մնացին այս գեղեցիկին՝ զոր կոչեն դատաւարութեւ և Հասարակութեան ողջամիտ մասը անշուշտ արդար դատաստան ըրաւ արդէն գերաստիւ Հասունեանին կուտակցութեան կրիւք լեցուն ճոռումբանութեանցը վերայոք, իսկ այս անոնք՝ որոնք գիտաւորութիւնները և գործքերը կուգին այս կերպիւ աշխատելով, կը պարտաւորեն միտքան ընթացքով մը և ճիշդ մարտով թիւնը ի վերջութիւն կանգնելով, բոլորքը ընդգէմ գործածութեան այս օրինակ զինուց, որ կը ցուցնէ թէ իրենց հակառակորդները ամեն ինչ օրինաւոր և արդար միջոց մը չունին յարաձայն և սղաշարհութեան հետեւաբար աւելի զիւրին կրգանեն զպարտելը և վատահամբաւեքն արարցունցանել և վատտիւք համոզելը»։

Կ. Պօլս, (16) 28 Մարտի 1853 ։

Հետեւեալ նամակը յօժարամիտ կը հրատարակեմք, մեր նախընթաց թերթին մէջ սպըռեալ մէկ փոքրիկ սխալը ուղղելու համար ։

«Արդ խմբակը Արշալոյս Արարատեան ։
«Ի կոտորակներու մէջ, որ յօդագրուել վերջնական Զարգացման պէտք ունի Սինթոնիանց կողմէն եղած ժողովքին մէջ մեծապատիւ Արշալոյս Արարատեանի ներկայ գտնուելու և ստորագրելու են ։ Այս լուրը մեզի տուող յարգի անձը որ ինքն ալ հոն ներկայ գտնուած իրեն ակամա, սակայն պատմեց, մենք հիմա չեմք խմբակով և ստորագրելու կը պարտաւորինք ծոռնոցանելու, որ ոչ այն օրը և ոչ անկի առաջ ժողովքներուն մէջ ոչ գտնուելու են և ոչ ստորագրելու են ։ Եւ ակնի հոն ըլլալով ժողովքներուն մէջ ևս չեն գտնուելու երբեք ։ Եւ կուտակել չեն ոչ Սինթոնիանց կողմէն և ոչ Հասունեանց կողմէն, այլ չեզոք կը գտնուեն իրենց կողմէն ևս ։ Յարգի խմբակը, կը խնդրեմ, որ առաջակց շարժումս հրատարակեք այս նամակն ի ծանօթութիւն ընթերցողաց ։

«Ե. Օ. Արարատեանի խմբակը» ։
—Մեր վերջին թուոյն մէջ Լ. Նոտին սեղանաւորաց և վաճառականաց խաղաղասիրական յայտարարութիւնը հրատարակեցինք ։ Այս յայտարարութիւնը երեւելի սեղանաւորներէ և գլխաւոր վաճառականներէ բաղկացեալ պատգամաւորութեամբ մը յուղարկեցաւ ի Փարիզ, ուր օգոստոսի միջոց այս պատգամաւորաց ժողովքն, որուն նախագահն սրբ Ղեմ Տէօք սեպուհը, որ բարձրագոյն անդամ է, հետեւեալ ատենախօսութիւնը ըրաւ ։

«Վեհափառ Տէր, ։
«Մենք պատիւ և ուրախութիւն է մեզ ներկայանալ Ձեր Վեհափառութեան առջև, մաւտուցանելու համար Ձեզ և Վաղդիացի ազգին յայտարարութիւն մը գրեալ ի վաճառականաց իրիտանական տէրութեան ։ Այս յայտարարութեան մէջ յառաջդրուած են բարեկամութեան և յարգանքի գեղեցիկութեան, զոր ունին անգղիացի վաճառականք առ իւր հղացալից Վաղդիայ ։ «Վարդանեքը» որ պատշաճ տուին այս յայտարարական թղթոյն, կատարեալապէս բացատրեալ են նոյն իսկ յայտարարութեան մէջ, ուր

- Առաջադրուող լուրերը աղբիւր ։
1. Թե կամք ընես իմին լեզուս կրնաս բանալ Տէր Յիսուս ։
Բու շնորհքիդ չափը չկայ տուր որ քիչ մ'ալ ինձի դայ ։
 2. Ինչ խօսք քեզի կը վայել նէ ան տուր մորիս որ զուրցէ ։
Որուն կարող չէ մեր լեզուն քեզմէ կ'ուզէմ օգնութիւն ։
 3. Երկինք գետին, ու անոնց մէջ ինչ որ կայ նէ քեզմալ է ։
Իմին միտքս և կամ հոգիս ու ամեն մարդ վկայ է ։
 4. Արեւակը՝ աղէկ գիտեմ առանց քեզի չիմագեր ։
Ո՛վ միածին Յիսուս որդի սիրտս քեզմէ մի դատեր ։
 5. Ես գիշերվան ծանր քունէն թուլած հոգիս զօրացուր ։
Ինչ խօսք քեզի կը վայել նէ ինձի շուտով իմացուր ։
 6. Գիտեմ իմին ունեցածիս որ դուն բնաւ կարօտ չես ։
Իսկ այս առաւուս իմ աղօթքիս

ստորագրուած են չորս հազարէն աւելի վաճառականք և սեղանաւորք Լ. Նոտին ։ Կը պարտաւորինք յաւելուել, թէ այս յայտարարութիւնը բոլոր Վաղդիայ ժողովրդեան զգացմունքը կը բացայայտէ հաւատարմապէս ։ Ի վախճան մեր խօսքին, թող տուք մեզ, օգոստոսի միջոց, Ձեր Վեհափառութեանը յայտնել մեր ջերմեռանդ անկախութիւնը, թէ ձեր տէրութեան ժառանգը՝ Վաղդիան և Վաղդիան միշտ և հանապաղ միայեալ պիտի ըլլան մտերիմ և երկուքին ևս օգտակար յարաբերութիւններով, և այս երկու մեծ ազգաց բարեկամութեան յաւաքի պիտի գտնուի իրարմէն և մարդկային ազգին երջանկութեանը համար ։

Վարդան Վրդաբ կայսրը անգղիարէն լեզուով պատասխանելով այս երեւելի պատգամաւորութեանը, ըսաւ ։

«Վարդանայք, ։
«Մենք զգացում պատճառեց իմ սրտիս ձեր այս յայտարարութիւնը, որ կը հաստատէ զիս իմ վատահամբաւութեան մէջ զոր ունէի միշտ Վաղդիայ ազգին խոհեմութեանը վրայ ։ Երկար ժամանակ Վաղդիա մնալով, յիշատի կ'ընեմ սքանչելի անոր ունեցած ազատութեանը վրայ, որ իւր սահմանադրական հաստատութեանց կատարելութեան արդիւնքն է ։ Ի վերայ այս ամենայնի անցեալ տարի քիչ մը ժամանակ վարդայ թէ չըլլայ որ Վաղդիայի կարծիքը սխալի Վաղդիայ ճշմարիտ կացութեանը և անոր զգացմունքը վրայ առ Մենք իրիտանիա ։ Իսկ երկար ժամանակ չեն կրնար խաբել մէկ մեծ ազգի բարեմտութիւնը, և այս ըսածիս բացայայտ պատգապ մըն է այժմեան ձեր պատգամաւորութիւնը ։ Յոր մէկեան ինչնաւորութիւնը ձեռքս անցաւ, անգղիար ջանքեր ըրի միշտ զարգացնել Վաղդիայ բարութիւնը, կը ձանաչեմ անոր օգուտները, որոնք ամենեւին տարբեր չեն ուրիշ քաղաքակրթութեալ ազգաց օգուտներէն ։ Ինչպէս դուք, ես ևս խաղաղութիւնը կ'ուզեմ և զանիկա հաստատուն պահելու համար, կը ցանկամ ձեզի պէս անգղիացի բարեկամական կապերը, որ զմեզ կը միաւորեն ։

Վաղդիացւոց կայսեր մատուցեալ յայտարարութիւնը խիստ մեծ թերթ մագալակի վրայ գրուած էր, որուն երկայնութիւնը իննսուն և երկու ոտքի կը հասնէր ։

—Սօսի Վ. իր թերթ Լ. անկուս Վաղդիացի գիտնական երիտասարդը՝ որ իւր կառավարութեան հրամանաւ ճանապարհորդութիւն կընէր ի Փոքր Հայաստան հնագիտական տեղեկութիւնները ըստանալու համար, և որուն վրայոք ըստ ժամանակին յիշատակութիւն ըրած ենք, Արշալոյս Արարատեան մէջ, անցեալ շաբթու ընկերութեթ թարգմանի Վաղդիայ հիւպատոսարանին առաջին թարգման պարոն Պետրոս Ուրք անուն յարգանք անձին՝ հասու ի գիր, և ամայս ճին գաղղիական շաբեանաւով մեկնեցաւ Փարիզ երթալու ։ Սօսի Վ. իր թերթ Լ. անկուս իւր այս ճանապարհորդութեանը մէջ, թարգման, Արամա, Սիսի, Սիս, Սարաշ, Սեւեկիա, Կորիկոս, Սիւրբաղա և ուրիշ շատ քաղաքներ և գիւղեր

և աւերակներ պտտելով՝ զանազան տեղեկութիւններ ստացած է ազգային հնութեանց և Փոքր Հայաստանի այժմեան վիճակին վրայոք ։ զորոնք տպագրութեամբ ի լոյս պիտի ընծայէ ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 7 ԱՊՐԵԼԻ

Դրամանոցին հաստատութիւնը արդէն ծանուցած ենք, բայց անոր երկրորդական մատուցները, որ տակաւին ի կախ կը մնային, որոշեցաւ ։ Հետեւաբար այս օգոստոսի հաստատութիւնը պիտի սկսի իւր գործողութիւնները իսկայն որ 200 միլիոն պատրաստ գրամ գումարուի ։ Բարձրագոյն Դուռը այս գումարին մասնակից ըլլայ պիտի 30 միլիոն դուռուշ տալով, օսմանեան տէրութեան պաշտօնատարաց և հպատակաց համար 70 միլիոն դուռուշ պահուած է, բաժանորդ գրութեան համար ։ Իսկ մնացեալը օտար տէրութեանց հաւանակաց բաժանորդութեամբ պիտի լեցուի ։ Բաց յայտնել Վրամանոցին կարգադրիչները 200 միլիոն դուռուշ արժողութեամբ ձուլեալ արծաթ և ոսկի պիտի մատակարարեն, որով հին դրամանոց մանեց այլայլեալ արժէքը պիտի ուղղուի նորէն թափելով զանոնք ։ Բարձեալ Վրամանոցը, և թէ ուղղող ըլլայ, հաւասար գինով պիտի փոխէ տէրութեան գրամութեանը պատրաստ գրամով, և միանգամայն լիւս սթերլինային գինը 110 դուռուշ հաստատուն պիտի պահէ, և այս գնով Լ. Նոտին վրայ որքան փոխանակալի ուղղող ըլլայ նէ, պիտի տայ ։ Այս բոլոր հասարակաց օգտակար դաշնացի համար, կառավարութիւնը՝ իւր 30 միլիոն բաժանորդութեանէն ի գտ, 30 միլիոն դուռուշ ևս պիտի նուիրէ Վրամանոցին, անոր նպատամատոյց ըլլալու համար ։

Կառավարի պատերազմը վերջանալով, և հանգստութիւնը վերստին հաստատուելով օգոստոսի փառ առաւոտագութեթ կայսեր մարգարական խընամբը, Բարձրագոյն Դուռը արժան համարեցաւ այն կողմի ծովերուն պաշարման վիճակը վերցնել և այս որոշումը յատուկ յիշատակագրով մը ծանուցուեցաւ ամեն դեսպաններուն ։

—Սօսի Հիւսի-Ռոդաքիւսպետը, որ մայրս քաղաքիս Վաղդիայ դեսպանի պաշտօնը վարեց տարի մը չափ, Սիւրբ շաբեանաւով անցեալ շաբթու մեկնեցաւ Լ. Նոտին երթալու ։

—Վաղդիայ դեսպան փոխմիտայ մօսիւ տը Լ. ա գուր, ընկերութեամբ իւր աշխուսէն լծակցին անցեալ ամայ 25ին հասաւ ի կոտանդնուպօլիս, Վալիս անուն պատերազմական շաբեանաւով, որ ըստ սովորութեան թնդանթները արձակելով ողջունեց զքաղաքը, և անոր ամրոցներէն ան միջապէս պատասխանեցին ։ Սօսի տը Լ. ա գուր հետեւեալ օրը թուրիտանէի նաւամատոյցը ելաւ փառաւորապէս, ուր ժողովուած էին Վաղդիացի երեւելի անձինքը և այնտեղ Բարձրագոյն Դուռը յուղարկած էր 10—12 խաւաններ ի պատիւ

- ձայնը սիրով ընդունես ։
7. Սիրտքս, խեղքս, կամքս ու սիրտքս շնորհքիդ զմեզմէ ուժակուր ։
Սուրբ օրէնքիդ կանոնները ինձի սիրով սորվեցուր ։
 8. Բու չիհաւնած ճամբաներէդ դուն զիս այսօր ետ ձգէ ։
Ու զիս քեզմէ ամբարնող չար կիբերս խափանէ ։
 9. Դուն առ առուր իմ պէտք եղած ամեն գործս լմնացուր, ։
Ու մարմնաւոր հացերովդ զիս աղէկ մը կշտացուր ։
 10. Չըլլա՞ Տէր իմ, սրգովելով հոգիս ձեզեւ երեսէ ։
Նոր համար իմ աչքերս կէս ժամ է որ կ'արցունքէ ։
 11. Ես մեղքերէն, որ զիս կ'ընեն քու շնորհքդ մօրէ մերկ, ։
Հեռու պահէ՛ սուրբ խաչովդ այսօր, ինչպէս ու յերէկ ։
 12. Բու սուրբ փախդ իմին սրտէս մէկ ըսպէ մը թող չըլլա ։
Որ իրաներու գէշ վարքերը ինձմէ երթա՛ հեռունս ։

13. Միշտ ճշմարիտ սուրբ օրէնքդ ես իմ սրտէս սիրելով, ։
Բու առջեւդ ծունկ կը չըքեմ սուրբ անուշ գովելով ։
 14. Բու շնորհքդ իմին վրաս քանի լեցուած երեւայ, ։
Տեսնողներէն քուկին փառքդ միշտ չափէ դուս կ'եւեւնայ ։
 15. Բանի հոգիս իմ վերաս է ես քեզ միտքէս չեմ հաներ ։
Դուն ալ քուկին ուժով ձեռքդ իմ վերայէս ետ մ'առներ ։
- Գիշերը լուրերը աղբիւր ։
1. Ես գիշեր ալ իմ գրուելուս բարձիս վերան չիդրած, ։
Շնորհակալ ըլլալ քեզմէ կուզեմ հիմակ Տէր Աստուած ։
 2. Բեզի վայրած օրհնեմքներուն միտքս հասած չըլլալով, ։
Հոս ճիտը ծուռ ծնկան վրայ կը մըմըտամ դողալով ։
 3. Դուն առ գիշեր գիտցուր ինձի ինչ որ ըսեալ կամք կ'ընես, ։
Որովհետեւ ամենքիս ալ

